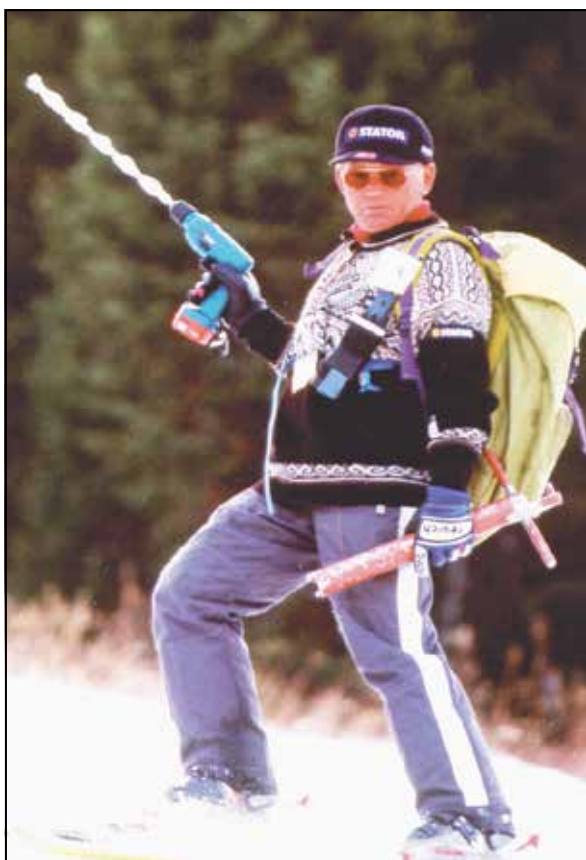

Filip Gartner – kot vrhunsko vino

Katja Mohorič Bonča
Jaka Benedičič

Verjetno nobena beseda ne označi trenerja Filipa Gartnerja bolje kot prav beseda vrhunsko. Naj gre za vrhunski šport, vrhunske rezultate ali vrhunsko vino, vedno najdemo povezavo s Filipom Gartnerjem. V svoji nadse uspešni trenerski karieri je nekajkrat prepotoval svet in se vedno rad vračal v Maribor, kjer živi, pa tudi na Češnjico, kjer se je maja 1939. leta rodil.

O njegovem uspešnem delu najbolj neposredno pričajo odličja, ki so jih dosegle njegove tekmovalke in tekmovalci. Če odštejemo uspehe njegovega amaterskega trenerskega dela v slovenskih društvih in klubih in pogledamo le odličja iz njegove 24-letne profesionalne kariere, zagledamo skorajda nepregledno število medalj. Alpski smučarji jugoslovanske moške reprezentance, avstrijske moške in ženske reprezentance ter norveške moške reprezentance so pod njegovim vodstvom dosegli 9 medalj na olimpijskih igrah, 28 medalj na svetovnih prvenstvih, 4 velike kristalne globuse, 12 malih kristalnih globusov ter 251 stopničk na tekmah svetovnega pokala.

Ostanemo brez besed in od tu naprej naj govori trener Filip Gartner sam.

Se je podoba Selške doline od vaše mladosti veliko spremenila?

Ko sem bil v osnovni šoli, je bila med Železniki in Češnjico neke vrste bariera. Železnikarji so na nek način živeli drugačno življenje. Mi smo imeli svojo faro, svojo šolo, živeli smo na Češnjici. Jasno, poznali smo kovaštvo in čipkarstvo, Železnikarji pa so hodili na Češnjico po mleko in po druge kmetijske pridelke, ki jih pri njih ni bilo. To je bila neke vrste povezava med naseljema. Vendar smo mi živeli na Češnjici. Kasneje sta se kraja združila in nastalo je mesto, ljudje so se navadili.

Filip Gartner pred rojstno hišo na Češnjici.
Foto: Igor Mohorič Bonča

Kakšne pa imate spomine na okolico kot tako?

Bil sem gozdar in sem spoznal vse kraje od Porezna do Grintovca, kar je kranjskega. Praktično ni ara gozda, v katerem ne bi stal. Razen Brda pri Kranju seveda, ker ga na zemljevidu sploh ni bilo [smeh]. Vsepovsod sem bil in povezal Davčo, Ratitovec, Sorico, Jelovico in Dražgoše z opisi v Svetinovi Ukani, kjer je to fenomenalno opisano. Vse se je ujemalo. Z vsakim gozdom, z vsako potko, tako, kot sem jo po-

znal, z vsakim bunkerjem. Svetina je vse natančno opisal in kot gozdar sem vse to videl v naravi.

Kaj pa ste mladi takrat počeli?

Nič nismo imeli. Družili smo se, ko smo hodili v Selca v šolo in nazaj, pa smo pač potovali bolj ali manj počasi. To je bilo vse druženje, ko pa smo enkrat prišli domov, je bilo treba delati, tako da se popoldne in zvečer nismo nič družili.

Polde, Janez, Aleš, Tone, Nejc, Filip, Verona, Andreja, Martina, Minca, mama Marija, oče Polde Gartner.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Ste se potem skozi delo, skozi gozdarstvo navdušili za šport?

Moj oče je bil rojen v Novakih, na Jelovici, Dražgoše 1. Nekaj časa so živeli kar dobro življenje. Seveda so bile vmes prva svetovna vojna, gospodarska kriza, nato druga svetovna vojna; to so bila viharna leta. A del življenja so živeli tako, da so imeli nekaj prostega časa in so se lahko ukvarjali z lovom in s športom. Aktivnosti v naravi so jemali kot šport, kar se mi še vedno zdi fenomenalno. Delo, lov, hoja v hribe, stric Ivan je tudi kolesaril. Skoraj vsi so bili lovci in so nas v tem duhu tudi vzgajali.

Ko sem tako očetu rekel, da se moram učiti, da moram narediti nalogo, ko bi zjutraj, še pred šolo, moral iti v Studensko grapo, v Dašnico, na Rudno pregledat pasti, mi je rekel, da se moram razgibati, ker mi to ne bo nič škodilo, samo hitreje bom mislil. To vzgojo, ta smisel za šport sem tako dobil od očeta oziroma družine, staršev. In pri tem nikoli nisem bil oviran. Če sem rekel, da grem popoldne na Ratitovec, se je to štel za zelo dobro.

Filip Gartner, v ozadju Novakova domačija.
Foto: Igor Mohorič Bonča

Skupaj s Stanetom Belakom - Šraufom ste se veliko ukvarjali tudi z alpinizmom.

Z alpinizmom se namenoma nisem začel ukvarjati, ker sem se bal, da me bo potegnilo v to smer. Bil pa sem in sem še vedno navaden hribolazec, za razliko od Šraufa, ki pa ga je potegnilo v alpinizem.

Filip Gartner, Stane Belak in Nejc Gartner na Soriški planini. Foto: arhiv F. Gartnerja

Potem vas je oče navdušil tudi za smučanje?

Kot otroci smo pod streho v Novakih, pri stricu, našli smuči. Videli smo, da so v Železnikih nekateri smučali, v Selcih so tekli in skakali in to nas je vleklo. Malo smo skakali, nekaj malega tekli, a to še ni bilo nič resnega, vsaj dokler nisem odšel v Ljubljano.

Potem pa smo se pod vodstvom Jožeta Benedičiča organizirali v Telovadno društvo (TVD) Partizan Selca. Postal sem vaditelj smučanja, ne še učitelj, in že takrat sem otroke učil smučati. Največji problem je bil motivirati starše, da so otrokom dali prosto za smučanje. Zato sem, kadar smo prirajali interne tekme, na gostilno obesil listke z rezultati. Potem so starši hodili gledat in primerjat rezultate svojih

otrok. In kar naenkrat so vsi dobili dovoljenje, starši so jih pustili na treninge, že je bila prisotna tekmovalnost v smislu "Moj sin je pa tvojega 'nažgal'". Tako se je počasi pričela razbijati miselnost, da je treba samo delati.

Zakaj ste se sploh odločili, da greste delat tečaj za vaditelja smučanja?

Za to sem se odločil, ker mi je v Ljubljani manjkalo gibanja. Bil sem v internatu, ki je bil v sklopu gozdarske šole. To so bile barake blizu Litostroja in najprej sem se vključil v TVD Partizan Spodnja Šiška. Takrat je bil Partizan športna organizacija, ki je rekreacijsko in tekmovalno pokrivala skoraj vse športe. In v okviru tega je bil tudi tečaj za vaditelja smučanja v Kranjski Gori oz. na tromeji v Ratečah. Jaz sem naredil ta tečaj in se leta 1957 oz. 1958 vrnil domov. In tako so stvari stekle dalje.

Ali ste v Selcih začeli trenirati smučanje vi ali se je s tem ukvarjal že kdo pred vami?

Ne spomnim se, da bi kdo pred mano v tem smislu treniral alpsko smučanje. Mi pa smo se lotili tega s stališča smučarske tehnike tako, kot so se drugje po Sloveniji. Potem je šlo hitro naprej, pričeli smo se povezovati, na tekme smo hodili tudi drugam.

Smučanje na Panovnikih. Foto: arhiv F. Gartnerja

Kje vse ste smučali?

Smučati smo se učili tu naokoli: v Panovnikih, na Kresu, na oni strani Sore, na Češnjici. Ker pa smo želeli izkoristiti sneg tudi drugje, smo hodili na Ratitovec. Zjutraj smo šli gor, zvečer dol, vmes smo pa se učili smučati, smučali smo, trenirali smučanje, ampak ne v takem smislu kot sedaj. Potem pa domov. To so bili večinoma enodnevni izleti, samo enkrat ali dvakrat smo šli v kočo na Klom za dalj časa.

Potem na začetku sploh še niste imeli pravih možnosti za trening?

Kje pa, mi smo si vse sami zamislili. Boljši treningi so bili popoldne ali v soboto in nedeljo v Panovnikih, na drugi strani Miklavžke gore, dol iz Golice. Običajen trening pa je izgledal tako: pred Prtovčem ali za Dašnico smo šli pod cesto, postavili progo in se peš vračali nazaj na vrh. Trenirali smo tudi pri Rudnem, z majhnimi otroki pa tudi na Kresu.

Torej ste trenirali, kjer je bil pač prostor, teren?

Ja, seveda. Sneg smo morali poteptati sami, s smučmi. Pomembna nam je bila perfekcija izvedbe, gledali smo drug drugega in se popravljali. Nazaj na vrh nismo šli z žičnico, ampak smo se vzpenjali peš in razmišljali, kako bomo progo izpeljali naslednjič. Vsak meter, ko si šel više, si moral 'prešvicat'. Perfekcija je bila dosti večja.

Bratje Tone, Filip, Nejc in Aleš Gartner, Janče Šmid in Rajko Žitnik iz TVD Partizan na Češki koči.

Foto: arhiv F. Gartnerja

Filip Gartner leta 1963 na Ratitovcu.

Foto: arhiv F. Gartnerja

Ste takrat že vedeli, da boste postali profesionalni trener?

Nikakor ne, daleč od tega. Ko smo s klubom potovali naokrog po tekmah, kar dosti tekem smo tudi zmagovali, smo videli, kaj drugi znajo in kaj drugi imajo. Takrat so v Kranjski Gori in na Kravvcu že imeli žičnice, sodobno opremo ... in to je že bilo pozitivno.

Bil sem v službi na Poslovni zvezi za gozdarstvo v Kranju in sem pri klubu Triglav pomagal pri organizaciji tekem. Tako sem dobil znanja, kako je treba

Filip Gartner s prvo motorno vrtalko, težko 15 kg, ki je dvakrat obšla svet. Foto: arhiv F. Gartnerja

tekmo organizirati, kaj je to, kaj je ono ... Vse to ob službi, od leta 1959 do 1964. Bil sem na odseku za urejanje gozdov, delal sem hitro, tako da sem bil v petek, soboto in nedeljo v glavnem prost, ker sem prej zadosti naredil. Leta 1964 sem dobil študentsko posojilo in šel študirat gostinstvo in turizem na visoko ekonomsko in komercialno šolo v Maribor. Potem so me pa že 'zahapsili' v smučarskem klubu Branik, ker so že poznali moje preteklo delo. Dali so mi skupino 14- do 15-letnikov, stvari so stekle naprej in leta 1967 sem bil že profesionalni trener.

Prvi profesionalni klubski trener v Sloveniji?

V moji biografiji, ki jo je napisal dr. Dolfe Ratmajer, sicer tako piše, a mislim, da ne. Zdi se mi, da je bil v Mariboru že pred menoj Stane Rotar profesionallec. Ampak ne dolgo. Tega dr. Ratmajer verjetno ni dobro razčistil.

Zakaj so se ravno v mariborskem Braniku odločili, da vzamejo profesionalnega trenerja?

Čeprav sem tam študiral, sem že pet let delal kot gozdar, bil sem že normalno zaposlen, socialno zavarovan in vse. In potem sem med študijem delal več, kot če bi bil profesionallec, in se mi je zdelo butasto, da bi na tak način leta metal stran. Pa sem predlagal, da me vzamejo za profesionalnega trenerja, in so se strinjali.

J. Sevcnikar, D. Javnik, Filip Gartner, G. Bedrač.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Potem ste delali kot trener in še študirali?

Ja. Sicer kakih dveh izpitov dolgo, kar par let, nisem opravil, a kasneje sem študij zaključil. Pri tem sem se držal načela, da kar se med študijem učiš, tisto tudi uporabljaš, čeprav se z gostinstvom in turizmom dejansko nisem nikoli ukvarjal.

Ste se potem takrat odločili, rekli ne turizmu in da smučanju?

Uspehi pri Braniku so bili tako veliki, da se je to kar vleklo. Leta 1970, šest let po prihodu v Maribor, sem dobil tudi stanovanje. Pa sem si rekel, da bom delal, dokler bodo uspehi, potem pa lahko grem za gozdarja ali ekonomista. Nato je prišla velika potreba, da grem trenirati moško reprezentanco, in tako me je tok povlekel v svetovni pokal.

Torej niste nikoli načrtovali trenerske kariere?

Ne, ne, ne. To je bila čisto spontana pot. Vrhunstvo me je vleklo naprej, zanimalo me je, kaj je možno iz tega še narediti. Ko sem bil mednarodno uveljavljen, pa je sploh postalo zanimivo.

Kakšni so bili občutki, ko ste iz Branika prišli v državno reprezentanco? Ni šlo več samo za tekme državnega značaja, soočeni ste bili z drugimi smučarskimi reprezentancami.

Nisem razmišljal, da bi bil zvezni trener, niti slučajno. Leta 1976/77, tik preden sem odšel v reprezentanco, sem v Braniku prevzel celo pionirje, ker so tam rekli, da ni nobenih talentov. Bom pa jaz imel cicibane in pionirje, sem dejal. Pokazalo se je, da so talenti bili, samo delali niso prav. V dveh letih sem to dokazal.

V istem času sem že obvladal pripravo in organizacijo tekem, izračun jugo točk, podobno, kot so sedaj FIS točke ... to sem obvladal. Takrat me pokličejo, ali vzamem reprezentanco. Od pionirjev sem šel v svetovni pokal. Jaz sem poznal vse fante, mednarodne trenerje sem poznal, ker sem hodil na mednarodne tekme. Dve leti, ko sem bil s pionirji, malo manj – ampak imel sem zveze. V okviru Brani-

ka sem hodil na FIS tekme od Pirenejev do Kavkaza, na evropsko mladinsko prvenstvo, ker so bili zraven v glavnem branikovci. Vse mi je bilo znano.

Za cilje smo se zmenili. Rekel sem fantom, da sedaj pridem jaz, ampak da se njihova filozofija spreminja. Naš cilj je na vrh. Rekli so, da se strinjajo. Pa je bilo v redu. Tako je bilo. Na ta način smo začeli in smo zadeli. V veleslalomu.

Ko ste kasneje postali trener jugoslovanske reprezentance, ste vedno zahtevali najboljšo opremo za tekmovalce.

Pri doseganju visokih oziroma vrhunskih rezultatov je psiha športnika zelo pomembna. Vsak vrhunski športnik mora preučevati konkurenco, celo bolj kot trener, o konkurenci hoče vedeti vse. Mora vedeti, ali napreduje, zakaj je boljša, zakaj sem jaz boljši ... Ne v smislu, da ga želi kopirati, želi si biti boljši. Išče poti, kako priti do tega.

To mora vedeti tudi trener. In prvi pogoj za to, da nekoga dosežeš ali prehitiš, je, da bolje delaš. Če hočeš bolje delati, moraš ustvariti pogoje za to. In to je naloga trenerja in njegove ekipe oziroma vodstva kluba ali reprezentance. Trener mora zagotoviti najmanj tako dobre pogoje, kot jih imajo drugi, če že ne boljših. Če hitro postaviš progo, če jo postaviš tako,

da koli ne padajo, da se ne lomijo, imaš boljše pogoje kot сосед ali konkurenca. Če si na teren prišel prej in si že nekaj naredil, on pa se je šele 'prigunčal' na trening, imaš ti zagotovo boljši občutek kot on. Če si tu prvi, če si tam prvi, če si tu prvi, če si tu boljši, če si tam boljši, če si tu najboljši, imajo tekmovalci čisto drugačno motivacijo za delo in se čisto drugače počutijo.

Take pogoje sem jaz vedno poskušal ustvarjati in se je ponavadi tudi izšlo. Imeli smo najboljše svedre, najboljše zastavice, že zelo zgodaj – leta 1980, pa smo že imeli raztegljive veleslalomске zastavice, da si tekmovalci niso poškodovali ram.

Tako motivacijo ste potem kombinirali z ekstremno težkimi treningi, ki ste jih sami razvili?

Težki treningi ... Lepši izraz je 'zahtevni treningi'. Zopet sem izhajal iz tekme. Na tekmi si kot trener psihološko obremenjen, saj si na nek način ti zadolžen, da narediš rezultat. Že to je velika zahteva in motnja v psihološkem smislu. Poleg tega pa na tekmi tisti, ki postavlja pogoje, nisi ti, ampak ti jih drugi. Trening lahko organiziraš in ga prilagodiš, a če je tekma ob deseti uri, je tekma ob deseti uri, ob takem vremenu, kot je pač takrat na progi. In hitro se zgodi, da

Jugoslovanska moška reprezentanca. Foto: arhiv F. Gartnerja

tekmovalca presenetijo terenski in vremenski pogoji. Bolj kot je tekmovalec vajen različnih pogojev, manj je obremenjen z njimi, manj šokiran ali celo negativno razpoložen do tekme.

Osnovnih gibov in tehnike v lahkih razmerah se, če imaš le nekaj talenta, hitro navadiš. Stvari, ki jih že znaš, veliko ponavljati pa nima smisla. To se pravi, če pesmico znaš, je ne ponavljaš več. Kvečjemu vse zbrkljaš. Tu je isto. Smučarski šport ni zelo kompliciran, je pa kompleksen. Potrebuješ široko znanje, če hočeš, da te nič ne preseneti, če hočeš, da res obvladaš. Ko znaš osnovno, lahko znanje širiš, najbolje, da v smeri ekstremov. Ekstremno na eno in na drugo stran. Na progi so otežilni pogoji: neumne postavitve, zelo položen ali zelo strm teren, slaba vidljivost, izjemno ledena proga ... Teh ekstremnih pogojev je ogromno.

Lahko si izmislim trening, ki ga vsi krasno obvladajo in izvedejo. Vsi ga opravijo brez napak. Po eni strani so tisti hip vsi zadovoljni, po drugi pa ne, ker niso nič profitirali. Večji talenti trenirajo zato, da nekaj profitirajo, da napredujejo. In tudi trener mora vedeti, da če so bili vsi zadovoljni, nekaj ni bilo v redu.

Tak je moj princip: Najbolje je, kadar 10 do 20 odstotkov športnikov na treningu ni bilo zadovoljnih. Zakaj? Ker ga niso zmogli. Zato pa so lahko tisti res boljši toliko boljši. Najprej na treningu, ker so bolj motivirani, ko vidijo, da nekdo od njihovih lastnih konkurentov ne zmore, zato dobijo še večje veselje do dela in zato bolj napredujejo. Pa še na tekmi so manj šokirani, ker nanjo pridejo bolj pripravljene. Potem pa so običajno, vsaj pri meni se je vedno tako izšlo, dosežki še večji. Pa ni treba z nikomer nič razpravljati, točno se ve, da so boljši trenirali težje, slabši pa so se po domače posrali. In to dá še boljše motivacijo za dodatni ekstremni trening. Potem motivacija raste. Rezultati rastejo. Ti pa dobiš pogoje za še dodatni ekstremni trening. Ne vedno, mora pa takšnih treningov biti vsaj 60 odstotkov, po občutku.

Uporabljali ste tudi druge neobičajne prijeme, npr., tekmovalce ste vozili na strehi kombija, da so se privadili hitrosti.

To niso neobičajni treningi. Iskal sem možnost, da se tekmovalec sooči s hitrostjo, da premaga strah. Saj so plezali tudi na drevesa, mestni otroci ne znajo ničesar takega. Niti hoditi postrani po strmini ne znajo. Ne znajdejo se v gozdu. To se pravi: Moraš iti v gozd, moraš iti na strmino, moraš iti v višino. Če ima nekdo višinsko bolezen, ga ne moreš siliti gor, ker bo lahko padel dol, ampak ... Treba je bilo iti plezat v Mojstrovko, po nevarnih in zavarovanih poteh, v Prisojnik. To vse je narava.

Filip Gartner in Jure Franko na gorski turi Vršič-Razor-Vršič, 1983. Foto: arhiv F. Gartnerja

Ali so bili taki treningi običajni tudi pri konkurenci?

Ne vem. Mislim, da ne, ker se zdaj vsi izgublajo v fitnesu, na stadionu, v telovadnici in na tartanu. To je za alpsko smučanje vse napačno, oziroma je 'ne dovolj'. Ne dovolj. Premalo so v naravi. Vedno več je ljudi iz mest, ki imajo lahko genetsko gledano močne sklepe, močna kolena, močne gležnje, ampak so že razvajeni. Njihovi starši so živeli v mestu, oni živijo v mestu, kot otroke jih niso vodili v naravo. Ko pridejo do določene stopnje, se pri takih napredek ustavi, pričnejo se poškodbe.

Tisti, ki je tako ali drugače prišel iz narave ali so starši živeli v mestu pa so hodili veliko v naravo, pa se ne ustavi. Na tak način so več ali manj vzgojeni vsi Norvežani ali pa nekdo, ki prihaja s hribovske kmetije.

Drugi problem pri napredku pa je, če je tekmovalc premalo treniral glavo, to je za alpskega smučarja tudi izredno pomembno. Kompjuter je treba trenirati vzporedno z vsem ostalim.

Zato ste od svojih varovancev vedno zahtevali tudi, da poleg treniranja hodijo v šolo, se učijo tujih jezikov ...

Seveda, kompjuter je treba trenirati.

Ste potem zato na kondicijske treninge pripeljali tudi judoista? Zaradi skladnosti med telesom in dušo, značilne za borilne veščine?

Tega judoista smo več let imeli na Norveškem. Takoj je razumel, da alpinci morajo trenirati v naravi, ne pa v telovadnici ali fitnessu. Neke malenkosti je seveda kot nujno zlo treba opraviti znotraj, vse ostalo pa trenirati v naravi, na terenu. Alpski smučarji ne tekmujejo na ravnem.

Take spremembe so potrebne, v jugoslovanski reprezentanci je tritedenski kondicijski trening vodil nogometni trener Branko Elsner, naslednje leto je tri tedne vodil kondicijski trening Viktor Krevsel, ki je bil trener odbojke. Oba sta bila tudi dobitnika Bloudkove nagrade. To so bili trenerji z dušo in telesom, ki so takoj razumeli pomen narave, neravnega terena.

Če se podamo naprej na Norveško. Kakšen je bil položaj alpskega smučanja pred vašim prihodom?

Norvežani smučanje poznajo že dolgo, ampak so v glavnem tekli na smučeh, čeprav je bilo že prej nekaj dobrih smukačev, slalomistov. Ponosni so na to, da so Vikingi že ne vem kdaj smučali tako ali drugače. Recimo, da so bili turni smučarji.

Ob mojem prihodu so Norvežani smučanje obravnavali kot tek na smučeh, kjer vsak tekač zase trenira za hišo. V svojem rojstnem kraju, po programu, ki si ga izmislil vsak zase. Na nekem sestanku dve leti po mojem prihodu sem zahteval ekipo vsaj petih tekmovalcev. Eden od funkcionarjev mi je jasno rekel, da alpsko smučanje ni šport: gor se pelješ

z žičnico, dol pa s smučmi. Takrat sem bil šokiran. Sicer je bil ta funkcionar nordijski in ne alpski, ampak bil je v Olimpijskem komiteju. Takrat je potem Aleš prišel za mano, ker ni več hotel trenirati žensk v kanadski reprezentanci.

Kakšen je bil na splošno pogled Norvežanov na alpsko smučanje? Ali so bili navdušeni nad rezultati?

Oni niso nad ničemer ekstra navdušeni. Ne bom rekel, da so individualisti. Oni so stvarniki. Vsak Norvežan ogromno postori zase, za svoje telo in duha. Nihče tega posebej ne razglašča in ni nekega strašnega navdušenja, če nekdo nekaj velikega naredi. Tudi pri rezultatih Furusetha, Jaggeja, Aamodta ali Kjusaa ni bilo nekega blaznega navdušenja. Evforije ni bilo. Saj so pristrčni gledalci, ni kravala, ampak kaj posebnega pa to ni.

Filip in Aleš Gartner, Bojan Križaj in Tone Vogrinc.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Niso navijači ...

Seveda niso navijači, ker do sedaj niso imeli nogometu. Kot gledalci, kot navijači imajo sedaj tudi več časa. Srednjeevropske manire kar pridno 'papajo', niso sveti, kar se tega tiče. Od začetka, ko so začeli Furuseth, Jagge, Thorsen, Skordal orati ledino, pa ni bilo nobenega navdušenja. Pred njimi je bil Norvežan olimpijski zmagovalc že leta 1952 – na olimpijskih igrah v Oslu je Stein Eriksen zmagal v veleslalomu in bil drugi v slalomu. Imeli so dobre posameznike, bolj resno pa sva to zastavila z Alešem.

Filip Gartner ob čaju, C. Montana 1987.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Ali mislite, da bi iz generacije Furusetha, Aamodta, Kjusa ... dobili tako uspešne tekmovalce, kot so bili oni, če ne bi na Norveško prišla vidva z Alešem?

Bojim se, da ne. Mislim, da ne bi šlo, ker tudi organizacije ni bilo. Midva s Kurtom, kasneje Aleš z Bartschem smo funkcionarje 'gonili', da morajo smučanje zorganizirati. Jaz sem po dveh letih dal odpoved, ker mi niso hoteli dati v ekipo pet ljudi. Aleš je potem začel s tremi, ampak je kmalu razširil ekipo na pet.

Potem pa se je to spreminjalo, šlo je na bolje, ker so prišli drugi funkcionarji, ki so malo drugače gledali na smučanje. To se še vedno vidi pri ženskah – pri njih še vedno trenirajo bolj individualno, po ena, dve ali tri, zato žensko norveško smučanje ni nikoli steklo. Midva pa sva zahtevala, naj bo ekipa čim večja.

Torej, treningi morajo biti ekipni, čeprav to ni ekipni šport?

Če delaš samo individualno, težko prideš naprej. Razen z družinskim pristopom – ata Girardelli ali Kostelić. Ampak to je izjema, to ne more biti pravilo. Osebno mislim, da je bolje, da se trenira ekipno, individualni pristop pa mora biti pri tistih tekmovalcih, ki so nadtalentirani. Izvenserijski. Tam mora biti individualni pristop, s tem, da ekipa čim manj ve za to.

Dr. Dolfe Ratmajer piše, da imate poseben čut za te izvenserijske tekmovalce.

Ja, saj če čuta nimaš, tekmovalca izgubiš. Tak tekmovalc se v ekipi izgubi zaradi pravil iger. Zaradi pravih iger je kaznovan enkrat s tem in drugič z drugim. Potem pa odstopi, ker se mu vse skupaj zdi neumno, češ, "dobro, vi tako mislite, jaz pa se tega ne bom

Norveška
moška
reprezentanca.
Foto: arhiv
F. Gartnerja

šel". Tak tekmovalec ni tako vztrajen, on ne vztraja, ampak ustvarja; ustvarja vrhunške rezultate, če le ima osnovne pogoje. Osnovni pogoj pa je svoboda odločanja, da se sam lahko svobodno odloča. Potem bo naredil maksimalen rezultat. Če vsi padejo, on ne bo padel.

Nierlich, Gstrein po Havajih v Naganu, 1989.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Kako pa to, da ima tak tekmovalec večjo svobodo, deluje na druge člane ekipe?

Na tekmi jih mora 'nažgat'. Potem je mir. Ostali tekmovalci so tihi, če vedo, da jih bo on že naslednji trenutek premagal. Stvar je čisto preprosta, zato pride tudi rešpekt. Ostali se zavedajo, da bo nekoč prišla težka situacija, ko bodo vsi ostali odpadli, ta izvenserijski pa bo naredil rezultat in bo rešil ekipo kot tako. Pa je stvar izravnana.

Se lažje soočajo s psihičnim pritiskom?

Seveda. Tako je.

Če ostanemo še na Norveškem. Potem ste se še enkrat vrnili na Norveško. Je bila to neke vrste obveznost, da bi dokončali Aleševo delo po njegovi smrti, ali bi se mogoče vrnili na Norveško tudi, če Aleš ne bi umrl?

Mislím, da se ne bi vrnil. Jaz sem bil ves čas povezan z Norvežani, že ko je bil Aleš trener, sva ves čas sodelovala. Drug drugega sva strokovno podpirala in dopolnjevala. Kot smo že prej rekli, ekstremne priprave mora biti nad 60 odstotkov. Dostikrat tvegaš, in če dobiš podporo oz. mnenje od nekoga drugega,

stvar toliko lažje izpelješ. Običajno sva si telefonirala: "Jaz imam tako situacijo pa bi naredil to in to. Naj grem v to ali ne?" Pa sva se vedno pogovarjala po telefonu, če se že nisva videla. To je delovalo ne glede na to, da je on delal pri Norvežanih, jaz pa pri Avstrijcih.

Natančno pa sem vedel, kaj je Aleš s posameznim tekmovalcem hotel doseči. Tisto je bilo nekje na pol poti. Pri Aamodtu, pri Kjusju, pri Furusetu, pri Jaggeju, pri Nielsnu, pri Stiansnu. Jaz sem vse to vedel. Pa sem si rekel, dobro, bom pa jaz poskusil to dokončati. Prišel sem nazaj – kljub temu, da je bila smučarska zveza takrat slučajno v bankrotu, ker so, vsaj jaz tako mislim, verjetno preveč razkošno kradli. Tu v Srednji Evropi so se nekateri čudili, da grem v tako situacijo.

Jaz pa sem fante samo vprašal, kaj hočejo, če pridem nazaj. Pa so rekli: "Ti naredi tak program, da bomo imeli take rezultate, kot smo jih vajeni ali še boljše, ker smo vsi na pol poti." Vprašal sem jih, kdo bo to plačal, pa so rekli, naj me to ne zanima, da bodo sami organizirali in pokrili, če ne bo šlo drugače. In so res pokrili del treningov. Pa še plačali so za Buraasa, ki je bil ravno mladinec in sem rekel, da je dober in da bi ga želel imeti. Tako smo naredili in je zadeva tekla dalje.

Rekli so tudi, da sta bila 'team teorija & praksa'. Aleš je študiral na Fakulteti za šport (takrat DIF), vi pa ste znanje dobili iz prakse.

Do neke mere ja, ni pa to prevladovalo. Običajno sva po končani sezoni zbrala vsak svoje stvari, se dobila na Češnjici ali v Mariboru in si pogledala videoposnetke sezone. To in to se je letos zgodilo. Bistveno pa je bilo, kaj bo drugo leto. Kaj je kdo mislil za naprej, kako to v pripravljalnem obdobju čez poletje postoriti. Nekajkrat sva sicer malo preveč prehitela, razvoj ni šel tako hitro naprej, kot sva mislila.

Filip in Aleš Gartner v Sidneyu, 1989.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Z Norveško še sodelujete, leta 2003 ste bili tudi na treningu v Švici z njimi.

Ja, bil sem v Švici pa na nekaj tekmah, da smo se videli, malo pokomentirali, kakšne možnosti imajo sedaj. Sedaj, za Miklavža [Op.: Intervju je bil opravljen konec novembra 2004.], grem za en teden gor. A mene sedaj zanimajo trenerji. V športnika se ne moreš vtikati za en dan, dva dni ali šest dni, to tudi ni priporočljivo. V trenerja pa lahko. Poveš, svetuješ, kako potem naredi, pa je njegova stvar. On odloča.

Potem Norveška še vedno ostaja v vašem življenju?

Nacionalno z Norveško nisem nič povezan, povezan sem z nekaterimi trenerji, s katerimi smo dolga leta skupaj delali, in so veseli, če pridem in kaj pokomentiramo. Potem imam tudi jaz veselje priti. To me ne sili, a vseeno malo spremljam zadevo, po časopisih, internetu, telefonu ... Zaenkrat mi ni še noben problem to povezati, analizirati in svetovati. Zaenkrat še ni, mi bo pa verjetno enkrat zmanjkalo sodobnih informacij. Potem pa ne bom mogel več. To pa sam ugotoviš. Moraš ugotoviti. Nihče ti ne bo nič rekel, ker ima neke vrste respekt do tebe. Sam moraš ugotoviti, ugotoviti, ali imaš še dovolj informacij, da nekaj zineš ali ne, drugi ti ne bodo nič rekli, tudi če drugače razmišljajo.

Kakšno pa je bilo delo z avstrijsko reprezentanco, kako se je bilo privaditi na delo s tako smučarsko velesilo?

Jaz sem jih zelo dobro poznal. Takrat sem bil že deset let v svetovnem pokalu in sem vedno konkurenco poznal skoraj bolje kot svoje varovance – in to vsakega tekmovalca posebej. Dobro sem poznal njihov način dela, zato mi ni bilo težko začeti.

Treba pa je povedati, zakaj so vzeli ravno mene. Vzeli so me, ker so imeli pri smukačih vrhunske rezultate, v tehničnih disciplinah pa bolj povprečne, imeli so dobre posameznike, a s tem niso bili zadovoljni. Hans Pum, ki je sedaj generalni šef vsega alpskega pogona, takrat pa moškega, je najbrž vedel, da se bodo rezultati verjetno spremenili, če jaz pridem za trenerja tehničnih disciplin, čeprav mi tega direktno ni nikoli rekel. Rekel sem mu: "Hanzi, točno vem, kaj ti hočeš od mene, samo pazi, na tak način, kot ste delali do sedaj, jaz ne bom delal. Podpreti boš moral moje taktične odločitve." To je bila nekakšna ustna pogodba med nama, od prej sva se že toliko poznala, da nama tega ni bilo treba spraviti na papir. In izkazalo se je za zelo dobro, da sva se o tem že na začetku pomenila.

V Avstriji nisem igral na karto konkurence, kar je tam navada. Trenerji že delajo dobro, a premalo zavzeto, premalo individualno od posameznika do posameznika. Ker je konkurenca tako močna, se mora tekmovalec sam potruditi, da kaj naredi. In pri Nierlichu, Eberharterju, Sykori, Strolzu ... sem vedel, da so to bolj 'nežni' tipi, ki v taki konkurenci ne pridejo do izraza, da jih konkurenca uničuje. Pri meni pa so dobili podporo in so se izvlekli.

Šel sem tudi na še manj snežnega treninga in več ekstremnih treningov, kot je bil moj način. V določenem obdobju, ko smo bili dolgo časa na snegu, sem naredil odmore na Havajih, na Floridi ... Pum je moral to podpreti, kot sva se dogovorila, in res me je stoodstotno podprl, čeprav so bili mnogi avstrijski strokovnjaki skeptični pri takih taktičnih odločitvah. Saj je šlo tudi zanj, tudi on je tvegala. Če se ne bi izšlo, bi najprej odletel on.

Avstrijska reprezentanca v tehničnih disciplinah. Foto: arhiv F. Gartnerja

Sta avstrijska javnost in stroka kaj nasprotovali temu, da je Avstrijce učil smučati Slovenec, Jugoslovan?

Na začetku je dobil Pum ogromno očitkov, češ, kaj je sedaj nekega Balkanca pripeljal v Avstrijo, da bo učil smučati. A sčasoma ... ne, takoj, smo imeli blazno dobre rezultate, posebno v veleslalomu, kjer so si uspehov najbolj želeli. Prvi, drugi, tretji v Alta Badii, prvi, drugi, tretji v Veysonnazu. Potem so bili Avstrijci takoj zadovoljni in ni bilo več tega odpora.

Od mene so tudi na raznih seminarjih in predavanjih izvedeli stvari glede organizacije, materialov, svedrov, načina dela v slalomu, kjer so bili preleni, samo stali so na mestu. Povedati jim je bilo treba, da je treba delati, da je treba imeti dobre količke, ne pa starih ... Danes uživam v Avstriji večji ugled kot doma. Ne bom rekel, da me v Sloveniji ne poznajo, ampak tisti pravi ugled imam v Avstriji.

Še zadnji kritiki pa so dobili po glavi, ko sem šel nazaj na Norveško. Čeprav so bili Avstrijci zelo dobri, so videli, da so Norvežani še nadaljevali z uspehi, ki sva jih jaz in Aleš začela prej. So pa drugače zelo korektni, spoštujejo ljudi, ki nekaj naredijo. Če smo se kaj pritoževali, je letelo le tu in tam na kakega posameznika, drugače pa so to fenomenalni ljudje.

Kako je prišlo do tega, da ste trenirali še žensko ekipo Avstrije?

V moški in ženski ekipi so leta 1992 menjali celotna vodstva in šef moških se je odločil, da bo vzel drugega trenerja, šef ženske reprezentance, Herwig Demschar, ki je bil že pri meni snežni in kondicijski trener, pa se je odločil zame. Uskladila sva se in zadržala še za dve leti.

Je pa bilo to najtežje delati. Ženske, razen treh ali štirih, niso bile pripravljene delati toliko in na tak način. Zahtevnejših treningov niso bile pripravljene delati, ne bom rekel, da niso hotele. Tudi skozi podjetja, medije, sponzorje so poskušale poskrbeti zase, a pri meni to ni šlo. So mi pa Wachterjeva, Maierjeva, Köllererjeva dale podporo za tak način dela, ker so si želele odličij.

Saj so poznale vaš način dela ...

Seveda, vse so vedele, že prej. Kljub temu. One so bile navajene vedriti. Biti v reprezentanci – ja, delati za čisto vrhunski rezultat pa ne. Ampak vedele so, da če bodo v reprezentanci, bodo morale biti boljše od konkurence, ki prihaja od spodaj. Ki tudi ni bila dobro zasnovana. Šele sedaj, v zadnjih dveh ali treh letih, se kaže prava ekipa, zastavili so malo bolje.

Avstrijska ženska reprezentanca 1993/94. Foto: arhiv F. Gartnerja

Kako gledate na obdobje treniranja žensk? Je bilo težje ali lažje?

Ne, nič ni bilo težje. Bilo je specifično, zato ker nekatere niso bile pripravljene toliko delati. Samo zaradi tega. Drugače nisem delal razlik med moškimi in ženskimi treningi, to sploh ni potrebno, ker so to vrhunski športniki. Jasno, da se moraš prilagajati; ker so to ženske, so bile obremenitve v smislu ekstremnosti nekaj manjše, tudi ni bilo potrebno pretiravati, ker konkurenca ni bila tako dobra.

Jaz sem vedno poskušal delati tako, da sem bil sicer spredaj, prvi, ampak ne da bi pretiraval, ker to ni potrebno. Ker te drugi hitro dosežejo, potem pa je vprašanje, če imaš še kaj rezerve. Malenkost spredaj – ja, ampak ne preveč, ni nobene potrebe. Da se narediti stvari, ampak talentirani športniki so izjemno inteligentni v smislu opazovanja konkurence in vidijo, če trener preveč privija, ko ni potrebno. Če privijaš preveč in opazijo, da privijaš preveč, izgubljaš avtoriteto. Vsako privijanje boli. Vso zadevo je treba previdno graditi na neki osnovi, športniku moraš upravičenost dokazati z rezultatom, ker edino merilo je rezultat. Lahko se izgovarjaš: "Boste videli, da bo." Pa ni. "Zdaj bo pa zares." Pa spet ni.

Dobro, če enkrat ni rezultata, če se tekmovalc 'podreka', potem še preboli, dvakrat ali trikrat pa ne. Postane šokiran in z napredkom je konec. Tako se je dogajalo mnogim.

Ali obstaja kakšna reprezentanca ali posameznik, ki bi si ga želeli trenirati, pa niste imeli priložnosti?

Ne, jaz se s tem nisem nikoli obremenjeval. Vsaki skupini, ki sem jo dobil, sem se na novo prilagodil, na tak način, da sem iz njih največ potegnil. Poznal sem jih tako ali tako že od prej, potem pa sem jih še dodatno preučil, se z njimi uskladil v smislu programa in začelo se je delati.

Nisem želel, da bi treniral kakega Stenmarka ... Z njim smo sicer sodelovali, se pogovarjali. Izjemno dobro sem se razumel z Albertom Tombo, čeprav je bil na mojih progah slabši kot na drugih. Na ritmičnih progah je bil hiter, če je bila pa sprememba ritma ali neritmično postavljena proga, mu pa ni šlo. Z njim se še vedno dobro razumeva, doma je iz Bologne, 'Kalabrežan', ni Južnotirolec, ni iz Centralnih Alp, tako da je neke vrste mestni človek. Je pa človek, ki izjemno rad smuča, tudi še sedaj. Tudi

Stenmark je izjemno rad smučal. Girardelli je izjemno rad smučal zase, za svojo dušo. Pri teh smučarjih ni bilo videti komercialne, se pravi rezultata kot rezultata, ampak so bili to ljudje, ki so šli zgodaj zjutraj za svojo dušo počasi smučat z zgornje postaje na spodnjo, medtem ko so drugi šele vstajali.

Stenmark in Tomba na finalu v Naganu, 1989.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Ali je to ta svoboda izvenserijskih?

Tako.

Ker imajo drugačno motivacijo ...

Tako, za svojo dušo. Tombe v italijanski reprezentanci niso marali, ker je bil 'Kalabrežan'. V začetku kariere je zato prišel trenirat k nam, v jugoslovansko reprezentanco. Našim sem takrat rekel: hvala bogu. Če je nekdo dober, ga glejmo tukaj, ne pa, da ga gledamo na drugi strani žičnice.

Vas je bilo kdaj strah?

Ne, mene ni bilo nikoli strah. Postoril sem vse, kar je bilo možno. Zase sem imel čisto vest. Strah je bilo lahko tistega trenerja, ki je kaj 'zabušil'. Normalno, če je vedel, da v tako težkih pogojih ni treniral, mi smo pa. Če si vse naredil, se nimaš ničesar bati.

Točno veste, koliko dela ste vložili v kakšno medaljo. Vam je katera še posebej ostala v spominu?

Zagotovo je Juretova (Op.: Gre za Jureta Franka.) medalja iz Sarajeva fenomenalna, čeprav ni zlata, ampak srebrna. V tisti sezoni je bil velikokrat na stopničkah, ampak nikoli ni zmagal. Izmed naših je imel takrat Bojan (Op.: Križaj.) večji potencial za kolajno v slalomu, enak potencial je imel v veleslalomu Boris (Op.: Strel.), ki je zmagal na veleslalomu v Cortini. Z Benedikom vred so bili vsi prvokategorniki. Jure je že kot mladinec štartal na enih olimpijskih igrah prej in je izkušnje že imel. Takrat je imel razlog, da bi bil obremenjen, ker je bil v tisti sezoni velikokrat na stopničkah, a je zdržal. Zato mi je bila najdražja Juretova, ki je bila tudi moja prva medalja na olimpijskih igrah.

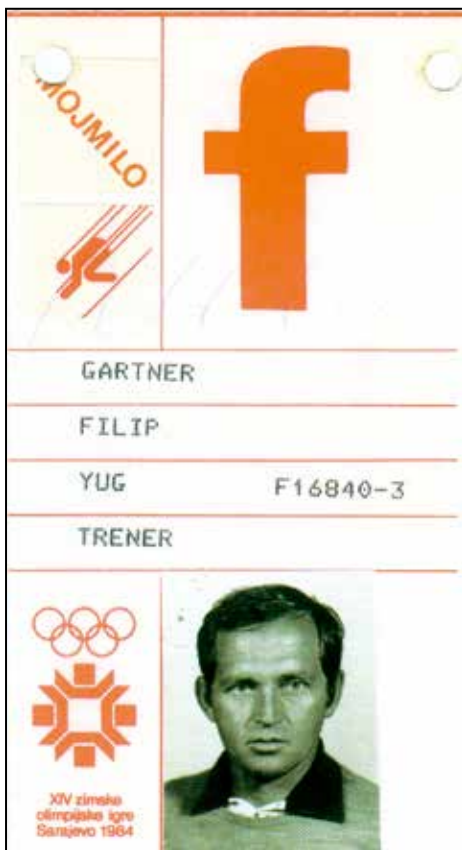

Frankova medalja iz Sarajeva.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Najbolj posrečena pa je bila zlata medalja Buderjeve, a to niso bile olimpijske igre. To je bila zlata medalja na SP v Morioki na Japonskem. Dan pred tekmo sem jo nominiral v ekipo iz rezerve, ker 'boljše' do takrat niso hotele priti na izločilno tekmo ob šestih zjutraj v dežju.

Na nek način sem si zapomnil še Buraasovo zmagovo v Naganu 1998. Najprej zato, ker so mu treninge,

ko smo ga vzeli v reprezentanco, finančno podprli sotekmovalci. Drugič pa zato, ker si je upal pred tekmo pobarvati lase, češ, "jaz sem tu glavni". In je zdržal. To je sicer hec, ampak zadeva ni enostavna. Preden je stopil na sceno, se je odprl, da so vsi strmeli vanj. Po navodilih je na nož uspešno odpeljal dva teka.

Akreditacija z OI v Sarajevu. Foto: arhiv F. Gartnerja

Ste bili na OI z jugoslovansko reprezentanco kaj razočarani, ker niste dosegli toliko, kot bi lahko?

Saj ni bilo tako. Leta 1980 smo bili v Ameriki na OI v Lake Placidu. Bili smo že blizu medalje. Bojan je bil četrti, v veleslalomu pa so bili trije med prvih petnajst. Tu smo videli, da ni tako enostavno, kot smo mislili. Na SP v Schladmingu leta 1982 smo dobili potrdilo, da je to možno, ampak smo bili v svetovnem pokalu in na težkih tekmah že toliko časa, da

smo vedeli, da so OI le nekaj posebnega. Tisti dan odloča in vedeli smo, da ne bo tako enostavno, kot smo imeli mi v načrtu, ki smo ga naredili pred sezono, in v beli knjigi (štiriletni program). Mislim, da se je kljub temu dobro končalo, lahko bi se končalo tudi brez medalje.

Ni bilo razočaranja?

Ni bilo razočaranja. Razočaran je bil samo Bojan in njegovi navijači. Bojana sem dobro poznal in sem vedel, da ni nujno, da bo zdržal težke tekme. Če je imel black out v slalomu v Lake Placidu leta 1980, ima lahko black out tudi v Sarajevu. Bojan, kljub temu da se dobro razumeva, ni bil izvenserijski. Le zelo priden, talentiran.

Ali ste na velikih tekmovanjih tudi trenerji pod pritiskom, tako kot tekmovalci?

Enako. Najprej vse prileti na trenerja, pritisk medijev na trenerja je večji. Razen če gre za športnike, kot sta Čop ali Stenmark, pri katerih očitki letijo direktno nanje, se pritisk vrši najprej na trenerja. Tu je enaka selekcija kot pri tekmovalcih – če trener ni sposoben zdržati pritiska, ga tudi ekipa ne more. Trener se ne sme 'pokakat'. Ne sme pokazati, da ga je strah, da je nervozen, živčen.

Slalomska razglasitev v Naganu, 1989.

Foto: arhiv F. Gartnerja

Katera pa je vaša najlepša izkušnja v trenerški karieri?

Najbolj potrjeno posrečena izkušnja je bila razbremenitev s tekmami nasičenih tekmovalcev v zelenem prostoru, na Floridi, na Havajih. Takrat tega

nihče ni praktical. Jaz sem vse prenašal iz svojega občutka. Če je mene zeblo v noge, sem vedel, da druge zebe še bolj. Če sem bil jaz sit bele barve, mraza, močne svetlobe, so bili drugi tega siti še bolj. Potrebnovali so zeleno barvo, morje. Jaz sem to uvidel, jih odpeljal na zeleno in to se je fenomenalno obneslo, čeprav je bilo na nek način škoda časa in denarja.

In ko smo takrat prišli s počitka na naslednje tekme, ni zmagoval nihče drug kot 'havajci'. To je bilo prav očitno. Avstrijci in Norvežani, ki smo bili skupaj na počitku. Z Alešem nama je bilo vseeno, ali je to komu všeč ali ne. Treningov to ni nič zmotilo, z Alešem pa sva bila tako ali tako skupaj in sva se pomenila. To so vsi vedeli in so bili tega že navajeni.

Skupna športna akcija avstrijske in norveške reprezentance na Havajih. Foto: arhiv F. Gartnerja

Sta potem ves čas sodelovala?

Ja, ja. Tudi na tekmi sva vedno stala skupaj. Če je bilo več trenerjev skupaj, sva midva stala skupaj in se slovensko pogovarjala. Nihče ni vedel, kaj sva se

Filip Gartner na Tajske, 1980.
Foto: arhiv F. Gartnerja

zmenila. Potem je bilo pa 6 do 8 najinih tekmovalcev med prvimi desetimi uvrščenimi. In več let je bilo to enako. To je bilo res fenomenalno.

Ste potem Havaje in podobno večkrat prakticali?

Tako očitno in ekipno ne več, pač pa posamezno. Takrat smo imeli v Kanadi trening hitrih disciplin, en teden kasneje pa finale SP na Japonskem in tja smo morali iti. Takrat smo bili v dilemi, kaj narediti, ali gremo domov ali kaj, in smo se nato odločili, da je najenostavneje iz Kanade čez Havaje iti v smeri Japonske.

Podobno je bilo, ko je bilo svetovno prvenstvo v Vailu, vprašali so, kaj narediti. Rekel sem, da na pol poti gremo na Florido, in to je bilo že pol aklimatizacije, en teden. Potem so bili v Vailu hitrejši.

Kranjc, Furušeth, Aleš, Nagano 1987.
Foto: arhiv F. Gartnerja

Bili so tudi spočiti.

Seveda, in v zelenem so bili. To je moja najlepša izkušnja. Sedaj jo prakticalajo. Tisti ta pogumni. Izkušenj je še veliko, ampak ta je nekako najbolj posrečena. Največ je prinesla.

Kaj pa vaši hobiji? Kakšne ste imeli med kariero, kakšne imate sedaj, ko ste v pokoju?

V bistvu ni nobenega. Dokler sem bil doma na Češnjici, sem izjemno rad hodil v hribe, ko sem bil še gozdar, sem se izjemno dobro počutil v hribih

Filip Gartner na Triglavskih jezerih.
Foto: arhiv F. Gartnerja

nad gozdno mejo. Istočasno pa sem rad hodil na morje, kuhan in pečen sem bil v Portorožu. Do leta 1964, dokler sem bil na Gorenjskem. Rad sem bil v naravi. Hribi nad gozdno mejo in morje. To se je na nek način ujemalo.

Pozneje pa za hobije ni bilo več časa, v Mariboru sem študiral in smučal hkrati. Na nek način sem rad potoval, danes pa niti ne več. Sicer mi ne dela nobenih problemov, če moram potovati, grem. Ni mam pa več nobenega posebnega navdušenja, da bi potoval. V glavnem, takrat sem še rad potoval, in ko smo v Mariboru imeli društvo Branik, kjer je bilo veliko klubov, med njimi tudi smučarski, smo edino mi imeli kombi. Drugi športniki so hodili vsi z avtobusom in z vlakom, če sem bil prost, sem jih pa peljal. Meni je to ustrezalo. Prvič, da sem potoval, drugič pa sem videl, kako delajo pri drugih športih. Tako sem se praktično izobraževal. To mi je bil neke vrste hobi, da sem iskal informacije na vseh koncih in krajih. V pedagoškem smislu, v vodstvenem smislu ... To sem pri svojem delu s pridom uporabljal.

V svetovnem pokalu pa nobene druge stvari, drugega hobija nisem hotel prevzeti, ker me je smu-

čarija prevzela do te mere, da sem že za družino imel premalo časa, tako da mi je bila ta hobi številka ena. Drugih ni bilo.

Proti koncu kariere pa sem izkoristil priliko, da dobim vinograd. Ugotovil sem, da se v tej zeleni barvi krasno počutim. Bil sem sam, lahko sem razmišljal, ni bilo stresno. To je mali vinograd, v katerem lahko vse obdelam sam, pridelam 600 do 800 litrov izjemno dobrega renskega rizlinga. Sam tudi kletarim. To mi je hobi, tisto vino bi z lahkoto kupil, tu ne gre za ceno. Istočasno ima žena na robu vinograda dišavnice in take stvari in tu jih res lahko ekološko vzgaja. 20 minut iz centra mesta sva že sama. Tam se jaz kar dobro sprostim.

Drugega hobija pa ni, ker ga ni moglo biti. Razna predavanja so bila izjemno izbrana in redka, ker se je na to potrebno pripraviti in je šlo na račun dela v reprezentanci. V času, ko sem delal v smučariji, nisem hotel prevzeti nobenega dodatnega dela, pa bi lahko.

Vinograd. Foto: arhiv F. Gartnerja

Ali mogoče vidite kakšno povezavo med vzgajanjem vinske trte in vzgajanjem tekmovalcev?

Seveda je povezava. Povezava je končni rezultat, vrhunstvo. Jaz se trudim, da naredim čim bolj kvaliteten vino. Skrbeti moram za vse, od osnovne vzgoje trte same, zemlje, trte, optimalne trgatve do dela v sami kleti in vzdrževanja. Rezultat me zanima. Mene ne zanima, kako dobro vino imajo sosede. No, zanima me že, ampak nič posebej. Trudim se, da naredim to vino pri teh pogojih maksimalno dobro. Tako

kot pri tekmovalcih. Jaz nisem obremenjen s tem, ali ima Čerin ali Hlupič v Podravju pri isti sorti boljše vino in zakaj. Zanima me že, ampak s tem nisem obremenjen.

Lega, kjer je moj hobi vinograd, je mejna, je že precej visoko, nima tako rožnatih pogojev za preživetje, zato je lahko boljši. Obremenitev je zopet podobna. To je spet povezava. Jaz lahko obremenim športnike maksimalno, pa mi živijo komaj dve leti. Lahko pa ga malo obremenim, in ga imam do konca življenje in še kdo za mano ga ima lahko. To je tudi isto. Obremenitev in obdelava. Neke vrste perfekcija. Pridete v ta vinograd, tu je vse čim bolj naravno, nobene plastike, nobenega betona. Zemljo sem dobil čisto, ne pokvarjeno s pesticidi. Onesnaženo je le toliko, kot pride onesnaženosti z dežjem. Tako da ima človek veselje delati. To je na gričku in voda ni mogla ničesar prinesiti.

Je to narava, ki ste jo vedno iskali?

Ja, seveda. Spet sem v naravi, ustvarjam v naravi. Jaz nisem pristaš, npr., fitnesa. To je umetna tvorba, in čeprav je za nekatere nujno zlo, za druge sploh ni potreben. V naravi ne najdeš samo gibanja kot gibanja, ampak tudi tisti duh, ki ti ga narava vrača, ko te pomirja v stresnih situacijah.

Je potem vaš pristop do treniranja in narave nasploh do neke mere podoben umetniškemu?

To je odvisno od tega, kako nekdo gleda. Za svoj pristop ne vem, ali je umetniški ali kaj drugega, ampak vedno sem poskušal vse reševati tako, da sem najprej spoštoval naravo takšno, kot je, ker je ne moremo spremeniti. Ljudje smo del narave in se ji moramo prilagoditi. In če si tega sposoben, ti ne bo hudega. Tako je moje prepričanje.

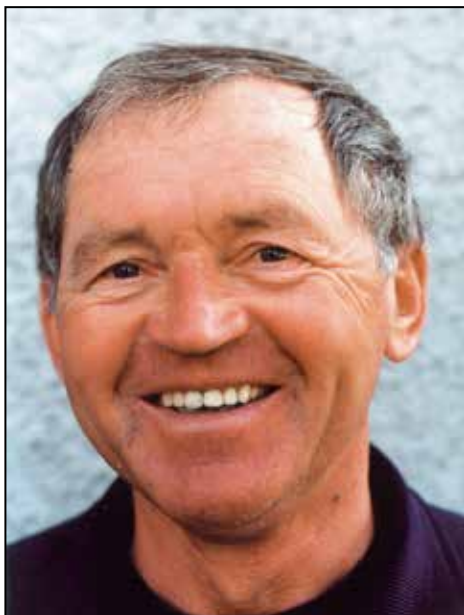
Ustalili ste se v Mariboru. Ste se zaljubili v Brnik, v Pohorje, v Maribor ali ste se preprosto zaljubili?

Ne, o tem niti nisem nikoli razmišljal, ampak mislim, da imam kar solidno sposobnost prilaganja in meni

osebno ne bi bil noben problem vrniti se, recimo, v Železnike na Češnjico. Tudi v Ljubljano, kjer sem preživel pet let, mogoče ne. A zdaj, pri 65 letih, tega ne bi spreminjal. Če bi šel, recimo, v Ljubljano, bi moral najti druge hobije. In to so spremembe, za katere ni nobene potrebe.

Poleg tega imam v Mariboru življenjske kolege, s katerimi sem stik vzdrževal kljub temu, da sem veliko potoval. Sliši se sicer čudno, a tudi ko sem bil na Norveškem, v Avstriji, sem bil na leto kakih 200 dni vseeno doma, kar pa ni malo. Razni trgovski potniki so doma manj, kot sem bil jaz.

Poleg tega sem v Argentini, Avstraliji, na Novi Zelandiji ... srečal veliko Slovencev, ki so dolga leta delali v tujini, v časih Jugoslavije smo veliko časa preživeli tudi v takih družinah. Večinoma je šlo za dobro situirane ljudi, ki so mogoče tam imeli več, kot bi si lahko ustvarili tu. Ampak ko smo se poslavljali, so tisti, ki so emigrirali in so mladost preživeli v Sloveniji, pa potem mnogo več časa v tujini, vedno dejali, da bi radi prišli nazaj, pa ne morejo, ker imajo otroke, ki se nočejo seliti. In po osamosvojitvi so se mnogi vrnili, a so jih še vedno prezirali, še vedno jih je bilo strah, ker so bili nekateri domobranci in tako dalje. A ti ljudje, ki so emigrirali, so bili večinoma plašni. Nekaj jih je motilo in so raje preprosto izginili in odšli. In po osamosvojitvi so nekateri kljub temu prišli nazaj in so bili razočarani. In sicer zato, ker niso imeli več sovrstnikov, ker jih niso več spoznali ali ker niso bili to, kar so pričakovali. In emigranti so sanjali o teh sovrstnikih več, kot so oni o njih. Ti, ki so ostali doma, so emigrante preprosto pozabili, saj so emigranti odšli, emigranti so bili krivi za pretrganje stikov, ne ti, ki so ostali. In ko so emigranti prišli nazaj, jih mogoče celo niso marali. Zato so bili večinoma zelo razočarani – v tujini niso več hoteli živeti, doma pa niso več mogli. In ko sem jaz to videl, sem si rekel: »Hopla, Filip!« Imel sem ogromno priložnosti, da bi ostal v tujini, povsod so me vabili in povsod bi me sprejeli. A ne, domov sem se vračal vsako sekundo, ko sem lahko, vzdrževati te stike s kolegi ...

Socialno mrežo?

Da, vzdrževati socialno mrežo, tako, kot se spodobi. In zdaj mi ni težko, ker imam doma veliko prijateljev. Še vseeno pa lahko grem v Avstrijo ali na Norveško na obisk, tako, kot sem prej šel trenirati. Ampak se vseeno vračam v Maribor, pokličem kolege in naredimo kakšno 'čagico'.

In čeprav ste se upokojili, še vedno sodelujete z Branikom.

Z Branikom še sodelujem, s smučarsko zvezo pa v glavnem ne, ker sem dve leti aktivno svetoval, a tistega niso uresničili niti v petih odstotkih. Sem pa stalni član kluba Branik in praktično za vsemi mojimi priznanji in nagradami stoji matična organizacija.

Če take organizacije nimaš, te nihče za nič ne predlaga in ti še tak dosežek ne koristi. Včasih se tega sicer nisem zavedal, a zdaj vem, da za vsem stoji klub. Sploh zato, ker sem bil veliko zunaj, v tujini. Ves ta čas sem bil član Branika, vsa ta leta sem deloval kot svetovalec. In to je ta zvestoba. Ker če nimaš take organizacije za sabo, ne moreš dobiti nobenega priznanja, ker te nihče ne predlaga, sam pa se tudi ne moreš. S klubom se dobro razumemo, če je bil

kak problem, so me poklicali, in če sem le mogel, sem prišel na klubsko sejo, potem pa nazaj, recimo, v Innsbruck.

Pa bi zdržali brez smučanja?

Jaz iščem aktivnosti ... Pravzaprav zanimivo razmišljam in mnogi me ne razumejo: Jaz se s športom zelo rad ukvarjam, a če sem imel namesto njega neko fizično delo, ki sem ga lahko opravil na športen način, se s športom preprosto nisem ukvarjal. Delo sem si vzel kot šport in ga še vedno tako jemljem – organiziram se tako, da spodbudim celoten krvni sistem.

S smučarjijo pa je tako: Če ni nič drugega za početi, grem smučati; če pa imam možnost kake kratke hoje, smučati pač ne grem. Se pravi, da vse, kar je možno, počnem na športen način, vsa naravna gibanja v smislu fizičnega dela, poleg tega pa tam nekaj ustvariš, narediš in si na koncu še bolj zadovoljen. Jaz v športu ne vidim rezultata, ampak rekreacijo, tudi nimam cilja, da bi recimo na Kovaški vrh prišel v 26 minutah namesto v 27. Ne, jaz raje opravim fizično delo, ga opravim dobro in dokončam v neko celoto in sem zadovoljen, da sem nekaj ustvaril za svoj duh.

Čistih športnih aktivnosti je bilo v mojem življenju tako malo ... Zdaj jih je pa še manj. Fizično delo pa je bilo in ostaja. Nekateri so pa zanimivi – radi gredo v fitnes, ko pa doma morajo kaj narediti, nasekati drva, pa to sovražijo. In to mi ne gre skupaj.

Na Zlati lisici pod Pohorjem. Foto: arhiv F. Gartnerja

Če zaključimo z vprašanjem: **Dr. Ratmajer je v utemeljitvi, zakaj se je lotil pisanja vaše biografije, zapisal, da se je pisanja knjige lotil tudi zato, da bi s tem preprečil, da bi to knjigo napisali sami ...**

Ne, saj jaz sam tega tudi ne bi napisal. Toliko sem doživel, toliko sem dosegel, toliko sem naredil in s tem sem zadovoljen, meni to zadostuje. Za druge se mi pa zdi knjigo nesmiselno pisati.

V nadaljevanju utemeljitve dr. Ratmajer zapiše tudi, da vi tako ali tako niste taka osebnost, da bi se pisanja te knjige lotili sami.

No, saj [smeh].

Najlepša hvala.

Dobitniki medalj trenerja Filipa Gartnerja: **olimpijske medalje**

Reprezentanca		1. mesto	2. mesto	3. mesto	Skupaj
Jugoslovanska moška - 8 let	Franko		1		1
Avstrijska moška - 4 leta	Tritscher		1		1
Avstrijska ženska - 2 leti	Eder		1		1
Norveška moška - 10 let	Buraas	1			1
	Furuseth		1		1
	Kjus		1	1	2
	Aamodt	2			2
		3	5	1	9

Dobitniki medalj trenerja Filipa Gartnerja: **medalje na svetovnih prvenstvih**

Reprezentanca		1. mesto	2. mesto	3. mesto	Skupaj
Jugoslovanska moška - 8 let	Strel			1	1
	Križaj		1		1
Avstrijska Moška - 4 leta	Nierlich	3			3
	Mayer H.		1		1
	Mader		2		2
	Eberharter	2			2
	Stangassinger		1		1
Avstrijska ženska - 2 leti	Buder	1			1
	Wachter		1	1	2
	Eder			1	1
Norveška moška - 10 let	Kjus	2	5		7
	Aamodt	3	1	1	5
	Stiansen	1			1
		12	12	4	28

Dobitniki stopnič trenerja Filipa Gartnerja: SP

Reprezentanca		1. mesto	2. mesto	3. mesto	Skupaj
Jugoslovanska moška – 8 let	Križaj	6	9	10	25
	Petrovič	5	2	1	8
	Strel	1	1		2
	Franko			3	3
Avstrijska Moška – 4 leta	Tritscher	1	3	2	6
	Gstrein		3	1	4
	Nierlich	7	5	7	19
	Strolz		5	4	9
	Stangassinger	1	1	1	3
	Eun		1	1	2
	Mader	4	4	8	16
	Kroll	2		1	3
	Mayer H.			2	2
	Eberharter			2	2
Avstrijska ženska – 2 leti	Wachter		8	3	16
	Maier Ulli	5	2	1	8
	Gotschel	5	1		3
	Kronberger	2		1	1
	Buder			1	1
	Köllerer		1		1
Norveška moška – 10 let	Kjus	14	14	14	42
	Aamodt	8	14	13	35
	Jagge	5	2	3	10
	Furuseth	3	3	5	11
	Burraas	1	4	3	8
	Stiansen	1	1	4	6
	Strand Nilsen		2	3	5
		71	86	95	251

Dobitniki kristalnih globusov trenerja Filipa Gartnerja

Reprezentanca		Veliki	Mali	Skupaj
Jugoslovanska moška – 8 let	Petrovič		1	1
Avstrijska moška – 4 leta	Mader		1	1
	Mayer		1	1
Avstrijska ženska – 2 leti	Wachter	2	2	4
Norveška moška – 10 let	Kjus	2	2	4
	Aamodt		5	5
		4	12	16

Priznanja Filipu Gartnerju

V letu 1969:

Zveza mladine Slovenije:

PLAKETA MLADOSTI za požrtvovalno delo z mladino

V letu 1984:

Telesnokulturna skupnost Slovenije:

BLOUDKOVA NAGRADA

4. 2. 1986:

SFRJ – Predsedstvo:

**ODLIKOVANJE Z REDOM ZASLUG ZA NAROD
S SREBRNO ZVEZDO**

18. 5. 2001:

Športno društvo Branik – Slavnostna skupščina:

PRIZNANJE ZLATA LISTINA – v smučanju

15. 1. 2004

Športna zveza Maribor:

**PLAKETA MIRANA CIZLJA
za dolgoletno uspešno strokovno delo
v alpskem smučanju**